

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

FŐSZERKESZTŐ: DR. KUN BÉLA. FELELŐS SZERKESZTŐ: DR. ERDŐS KÁROLY.

Megjelenik
minden héten egyszer
szombaton, egy íven.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: DEBRECEN, KOLLÉGIUM
Ide kell küldeni a lap szellemi és anyagi ügyeire vonatkozó
minden közleményt, előfizetést, reklamációt és hirdetési díjat.

Előfizetési ár:
félévre 30000 korona.
Egyes szám ára 1500 kor.

Kálvinista politikai párt.

Néhány eszendővel ezelőtt felvetődött már az a gondolat, hogy a kálvinistáknak egy politikai párttá kellene Magyarországon tömörülni. Persze nem azoknak, akik csupán az anyakönyvi kivonatuk szerint reformátusok, hanem azoknak, akik a Kálvin-féle világnézetet tették magukévá. Akkor ehhez a kérdéshez mi is hozzászóltunk olyan értelemben, hogy a gondolat — bár gyakorlati megvalósítása igen sok nehézségbe ütközik — elvileg helyes, hiszen a kálvinista világnézet nem csupán a magánéletviszonyokra, hanem az összes közkérdésekre is vonatkozik s aki ezt a világnézetet komolyan magáévá teszi, a közügyek intézésében sem követhet mást, mint kálvinista irányelveket.

Most — amint fővárosi politikai lapokból olvasni lehet — ez a gondolat ismét felmerült s állítólag valamely szűkebb értekezlet már össze is hivatott ennek a kérdésnek megbeszélésére. Annak, aki ebben az ügyben már egyszer nyilvánosan állást foglalt, még ha akarna is, bajos volna mást mondani, mint amit már egyszer mondott, mert könnyen annak a gyanúnak tehetné ki magát, hogy nem azt nézi, mit, hanem, hogy ki mondta. Azért — ha bölcsnek tulajdonságaként — jobbra fordítottuk volna azóta véleményünket, most helyesebbnek tartanánk hallgatni a dologról, mindaddig, míg egyenest hozzánk intézett kérdéssel nem kényszerítenek feleletre.

Azonban a nézetünk nem változott és csak arra kívánunk ezúttal rámutatni, hogy azok a gyakorlati nehézségek, amelyeket akkor is láttunk, azóta jelentékenyen megsokasodtak. Ma a magyar nemzet egymással igen élesen szemben álló politikai pártokra van tagozódva, amelyeknek talán mindegyikében találhatók reformátusok. Közöttük nem egy nagyon is exponált helyet foglal el a maga pártjában. Szinte elképzelhetetlennek látszik, hogy ezek ma együvé tömörüljenek.

Ha pedig ez meg nem történhetik, ha a kálvinistáknak — itt ismét hangsúlyozom: a nem csupán keresztlevél szerint kálvinistáknak — egy tekintélyes része, talán éppen olyanok, akik az egyházban előkelő helyet foglalnak el, vagy éppen az egyháznak hivatásosan szolgálataiban állanak, kívül maradnak a magát kálvinista pártnak nevező szervezeten, az nemcsak a politikai, hanem az egyházi életben is olyan ellentétekné válik forrásává, amelyek egyházunk különben sem rózsás helyzetét teljesen tönkreteszik.

De ma nemzeti szempontból sem volna célszerű az ilyen szervezkedés, mely a nemzet különben is szerte tagolt erőit a mai helyzetben még inkább elforgácsolná.

Azért, teljes elismeréssel a kezdeményezők kétségtelenül jó szándéka iránt, mégis azt kell kívánnunk, hogy ennek az ügynek napirendre hozatala halasztassék jobb, békésebb, nyugalmasabb időkre.

Népek csatája.

Hiába zajlott le a világháború, a harc, a küzdelem az egyes népek, nemzetek között meg, halad tovább.

Különben is — okosan mérlegelve a dolgot — ez az élet nem egyéb, mint egy örökös harc, küzdelem a megélhetés ezernyi ellenségével szemben.

Az 1914. júl. 28-tól az 1918. év nov. 1-ig terjedő időszak nem volt egyéb, mint az emberiség örök harcának egy markánsan kiemelkedő pontja. Nem volt egyéb, mint egy hatalmas detonáció, vagy az égiháborúnál egy hatalmas csattanás. A népek csatája, az egyes nemzetek versenye, a világháború lezajlása után is tart tovább s halad előre az élet, a természet törvényei szerint.

Ma pedig fentáll ugyan, a gyarló emberek felfogása szerint, ez az ostoba distinctió: Győzők és legyőzöttek. De hogy holnap, avagy

évek multával is fent fog-e állani ez a megkülönböztetés, az már más kérdés.

Annyi bizonyos, hogy a harc, a küzdelem az egyes nemzetek között meg lesz ezután is. Most már csak az a kérdés, hogy ez a küzdelem melyik nemzet részére fog teremni babérokat? S melyik nemzet fog elbukni, sírba szállani, mint egy hulla a temetőkert sírhantjai között?

A felelet roppant egyszerű. S éppen ezért nagyon tanulságos.

Ha az emberi társadalom alaptörvényei egyenesen a természet ősi törvénytárából volnának kölcsönözve, akkor bátran mondhatnók, hogy a harcias természetű, szóval a karrá, ökölre nézve erősebb nemzeteké lesz a pálma, a győzelem.

Úgyde jól tudjuk, hogy a következtetésnek ez a módszere, a mi huszadik századunkban egyenesen csődöt mond. Egészen más erőktől, más tényezőktől függ ma már a pálma, a győzelem.

Hiába tagadjuk, hiába vonjuk kétségbe, a mi korunk társadalmának az élete, a morál törvényeire van felépítve. Ma már a morál fegyvereit kell felővedzenie minden életrevaló nemzetnek, ha a népek csatájában elveszni, elpusztulni nem akar.

Mint ahogy a saját szűkebb környezetünkben is tapasztalhatjuk, hogy például a mi egyszerű, dolgozó, takarékos, vallásos szonaszédaink, barátaink egyre-másra gyarapodnak, erősödnek, vagyonosodnak, éppen úgy tapasztalhatjuk ezen egyszerű igazságot a népek, nemzetek életében, történetében is.

S hogy mennyire kétségbevonhatatlan igazság ez, legszebben bizonyíthatjuk az antiszemitizmus kérdésének a megvilágításával.

A zsidókat például ma rettenetesen ütik, szidják bizonyos helyeken, tanyákon. Azt azonban nem akarják észrevenni a mi türelmetlen antiszemitéink, hogy az egész kérdés azon fordul meg, hogy vajjon a morál alaptörvényei szerint milyen jövődöre van kilátása a zsidóknak? A morál törvényei szerint ugyanis, amiképpen a nappalt az éjszaka, a szép, ragyogó nyarat az ősz, a lét, éppen úgy követi a társadalom keretei között a bünt a büntetés, az erényt a jutalom, a győzelem.

Tény az, hogy ha a zsidóság csakugyan napról-napra vétkezik a társadalom alaptörvényei ellen, akkor el fogja venni méltó büntetését. Ha azonban a jövődö azt fogja beigazolni, hogy az igazság, a becsületesség, szóval az erények ösvényén halad ez a régi kulturájú népfaj, akkor hiábavaló dolog itt mindenféle szitok és rágalom. Jutalom, győzelem fogja kísérni a zsidóság minden lépését, az emberiség történelmének lapjain.

Igy vagyunk önmagunkkal is. A mi régi

Révész-féle ágendánk szavaival élve: Megaláztak bennünket a „földnek poráig“. Most már nem az a kérdés, megérdemeltük-e? Most már csak az a kérdés, hogy talpra tudunk-e állani újból!?

Annyi bizonyos, hogy ha a morál alapvető törvényeire építjük fel a jelenkori magyar társadalom épületét, akkor méltán várhatjuk a jobb jövődöt.

De honnét vegyük ezeket az alapvető törvényeket? Ismét csak arról a helyről, ahonnan a mi atyáink, elődeink. A bibliából. És sehonnét más helyről.

A jelenlegi magyar társadalomnak egyik rettenetes betegsége az, hogy nincsen egyetlenegy komoly szava sem a modern bűnök ellen.

Azt olvassuk ugyan néha, hogy a pápa, sőt még a zsidó rabbik is, bizonyos merész hangokat mernek adni a modern női divat és fényűzés ellen. De azt már nem igen olvassuk, hogy a magyar társadalom legalább fejbólintással köszöntené ezen papi intelmeket.

Nálunk elmaradott, ostoba, zárkózott lelkű atyafinak tartják az olyan embert, aki hasonlóképpen gondolkodik.

Minket, magyarokat — lehet mondani — valósággal gyilkol, pusztít a nagy modernizmus. Kiválóbb papjainknak, okosabb embe-reinknek — fájdalom — alig van valami súlyuk.

Ott van például a B) lisztások ügye. Tes-sék csak valakinek előszedni a Protestáns Egyházi és Iskolai Lap régebbi számaát, néhai jó Ballagi Mór idejéből. A letűnt század hetvenes éveiben, mint szólalt ott fel egyik-másik pennaforogató emberünk a főgimnáziumok szaporítása ellen. Vajjon ki hallgatott akkor azokra a szegény pennaforogató tiszteletesekre és professzorokra?! Senki!...

Igy vagyunk ma is. Pár évvel ezelőtt a mi Hegedüs Lórántunk, — aki úgy beszélt, akár csak egy komoly református pap —, kijelentette, hogy a magyar állam pénzügyi bajait csak úgy lehet rendbehozni, ha a bevételt fokozzuk s a kiadást csökkentjük. S mi lett a nóta vége? Hegedüs Lórántnak el kellett hallgatnia; el kellett temetkeznie, akár csak egy szegény, elhagyott falucskában élő református papnak.

Nálunk, nagyon sok kiváló emberünk pályafutása végeztével el lehet mondani ama híres török közmondást: Aki igazat beszél, kilenc városból kikergetik.

Pedig hát hiába. Minden hiába. Hiába próbáljuk mi ráfogni a fehérre, hogy fekete; hiába dugjuk be a fülnket az igazság hallatára; tény az, hogy a mi szegény Csonka-Magyarországunkat egyedül a morál törvényeinek szigorú megtartása mellett lehet újjáépíteni.

Ha vallásosak s innen kifolyólag szorgai-

masak, takarékosak leszünk, akkor meg fogjuk állani a magunk helyét a népek csatájában a huszadik században is. Ha nem?! — akkor kérlelhetetlenül el fogunk pusztulni. Olyan igazság ez, mint a kétszer-kettő igazsága.

Ha nálunk kedvesebb lesz a kávéház, a csárda, a színház, a mozi, mint a templom; ha kedvesebb lesz a divatos ruha, mint a zsoltár és a biblia; ha a pap lesz a falu, avagy a város utolsó cselédje, akivel „minden esztendőben alkudni lehet”, akihez minden nevetlen ember a csizmája sarát nyugodt lélekkel hozzádörzsölheti; ha a legszentebb ideákat elvegyülni engedjük a korpával, az utca sarával; ha a főiskolák, főgimnáziumok bizonyos gyöngédebb irányú hívatása az lesz, hogy a komoly, szigorú, becsületes munka alól adjanak felmentvényt egy-egy csapat léhűtőnek: akkor nem igen vehetjük fel a versenyt egyik-másik balkánillatú néppel, nemzettel, állammal szemben.

A népek csatájában el fogunk veszni, pusztulni, akár csak Napóleon Lipcsénél avagy Waterloonál.

Már pedig mi élni akarunk. Pedig hát ha élni akarunk, akkor lássuk be, hogy jelenleg rossz úton járunk. Lássuk be azt, hogy atyáinkat bizonyos ősi, vallásos puritán erények avatták a hármass halom és a tenger által övedezett régi, szent haza polgáraivá.

A reménység azonban megvan, hogy ezeket a szent határokat visszazerezzük. Am igen! De nem fegyverrel. A fegyverek győzelem-döntő hatása ugyanis meglehetősen illuzóriussá vált a nemrégén lefolyt világháború idején.

A morál, az igazság fegyvere azonban ma is olyan döntő súllyal rendelkezik, mint atyáink idejében.

Vegyük hát fontolóra e sokszor hangoztatott, de — fájdalom — sok ember előtt, kicsinyesnek látszó igazságot. Ne felejtjük el, hogy ezen a téren minden csekélynek látszó mulasztás vészhozó hatást válthat ki mindnyájunkra nézve.

Holott nekünk ma, minden perc drága. Mert nem kevesebbről van ma már itt szó, mint arról, hogy győztesek akarunk maradni a huszadik században is, a népek, nemzetek versenyében, végnélküli csatájában.

Baráth Imre.

Egyház

A tanítói nyugdíj és a református egyházak.

Folyó évi november hó 12-én a következő körlevelet bocsátottam egyházmegyéim presbiteriumaihoz:

1469-924. sz. körlevél. A 7001-924. számú M. E. kormányrendelet (Budapesti Közlöny 206. és 213. számában) az iskolafenntartókat arra kötelezi, hogy 1923-924. költségvetési évre minden tanítói állás után 96 aranykoronát, 1924 július 1-től minden tanítói állás után havi 13 aranykoronát kötelesek fizetni, vagyis december 31-ig minden tanítói állás után 174 aranykoronát. Melyből $\frac{2}{13}$ -ad részt, összesen 13.40 aranykoronát átháríthat az egyház a tanítókra, a többit 160.60 aranykoronát azonban annyiszor tartozik a tanítói nyugdíjintézetbe később közzölt módon befizetni, a hány tanítói állást tart fenn. Ez elviselhetetlennek látszó megterhelés ellen megpróbálunk orvoslást keresni, hogy ez annál nyomatékosabb legyen, kérem e kérdéssel kapcsolatban 8 napon belül minden lelkészársam jelentését, hogy egyháza mikor és hogyan tudna eleget tenni ezen kötelezettségnek!

A válasz megdöbbentő! Az eddigi jelentések szerint legnépesebb és talán az egyháztagekat tekintve legvagyonosabb egyházmegye egyetlen egyháza sem tud eleget tenni a 7001-924. sz. M. E. kormányrendeletben reá rótt kötelezettségnek. A feljajdulás s a méltatlankodás általános, nemcsak azért, mert váratlanul, az egyházak és egyházi hatóságok minden előzetes megkérdezése, vagy tájékoztatása nélkül jött, hanem azért is, mert az elviselhetetlen terhet öletszerűen, úgy látszik minden meggondolás és számítási alap nélkül zúditja az iskolafenntartó egyházakra.

Elismert tény, hogy a tanítói fizetéskiegészítési államsegélyek megállapításánál szigorú formák között, az egyházi számadás okmányaival és a közigazgatási hatósággal kellett bizonyítani az egyházak Elöljáróinak hogy:

1. több teher viselésére semmi számításba vehető jövedelmök nincs;
2. az egyháztagek több adóval nem terhelhetők;
3. az államsegély folyósítása nélkül iskolákat fenntartani nem tudják.

Csak ilyen igazoló eljárás után nyerhették meg az iskolafenntartók a fizetéskiegészítési és tandíjkárpótlási államsegélyt.

A vallás- és közoktatásügyi miniszteriumban jól tudja ezt minden egyes hivatalnok, a ki az ügy intézésével csak valamilyen formában is foglalkozott, s hogy ennek dacára ez a rendelet mégis napvilágot látott, azt megérteni, vagy megmagyarázni alig lehet.

Mert vagy elődei munkáját tartja törvénytelennek, felületesnek, s minden elfogadható alapot nélkülözőnek a vallás- és közoktatásügyi Miniszter úr, vagy pedig szándékosan akarja felborítani az egyházaknak a kommunizmus bomlasztó munkája óta nagynehezen kiépített belső békességet és kierőszakolni egy

olyan helyzetet, hogy az egyházak nagy áldozatokkal épített iskoláik további fenntartásáról lemondjanak! Ilyen törekvéssel én a vallás- és közoktatásügyi Miniszter urat meggyanusítani nem merem, de akkor meg nincs más lehetőség, mint hogy a Miniszter úr a helyzet nem ismeréséből folyólag felületesen, homokra épít és olyan fundamentumra kíván támaszkodni a tanítói nyugdíj kérdés megoldásánál, a mit számítási alapul venni az államsegélyes egyházaknál nem lehet.

Maga az egész kérdés különös gondolatot támasztott bennem. Hát van ennek a szerencsétlen országnak felesleges pénze ahhoz, hogy a vallás- és közoktatásügyi Miniszter úr egy se reg embert foglalkoztasson annak kiszámításával, hogy mennyi államsegélyt adjon az iskola-fenntartó egyházaknak egy-egy tanító javadalmazásához, s amikor ezzel elkészültek, akkor meg azt számíttatja ki, hogy a megadott államsegélyt hogy lehetne visszavenni tanítói nyugdíjárándóság címén?

Nem sokkal egyszerűbb és kevesebb munkával járó volna-e a dolog, ha a Miniszter úr a kiutalt államsegélyből a 174 aranykoronát állásenként egyszerűen visszatartaná, az iskolafenntartókat pedig felvilágosítaná, hogy honnan gondolta ő ezen 174 aranykoronák előteremtését, s az egyházak azt azon módon átengednék iskoláik és tanítóik részére! Mennyi felesleges pénz és időpazarlást lehetne ezzel az intézkedéssel elérni, s mennyi munkaerőt szegény Hazánk újraépítésének nagy munkájában valahogyan értékesebb módon kihasználni.

Az egész dologban az a megdöbbentő, hogy a Miniszter úr a lélekgyötrő munka keresztül hajszolása után fog rá jönni arra az igazságra, amit mi rég tudtunk, de a mit neki kellene tudni legjobban, hogy ahonnan a tanítói állások után most számításba vett 174 aranykoronát várja, ott számításba vehető jövedelmi forrás nincs, mert ha volna, akkor az egyházak igen nagy része már a múltban nem kapott volna államsegélyt.

Ezt igazolják a beérkezett jelentések, melyek közt nem egy van, amelyik már most jelzi, hogy ha a vallás- és közoktatásügyi Miniszter úr ezen rendelkezést hatályon kívül nem helyezi, iskolái további fenntartásáról kénytelen lenne lemondani.

Egyházi főhatóságaink részéről kérjük, követeljük a kérdés azonnali sürgős megnyugtató rendezését, anyival is inkább, mert a rendelkezés megsemmisítő ereje csak a protestáns iskolákat sújtaná, a római katolikus egyházak erre is találnak fedezetet, a lényegében nemzeti tulajdont képező, de céljának megfelelően soha ki nem használt vallásalapítványi birtokuk jövedelméből.

1848. XX. t.-c. „jöjjön el a te országod! Periculum in mora“.

Bartha László,
esperes.

Emlékezet és tanulság okáért! . . .

Néhány szó mai iskola politikánkhoz.

Kivonat a tiszántúli egyházkerület 1860 október 8-án tartott közgyűlésének jegyzőkönyvéből.

13. szám. „A magyarországi négy reformált egyházkerület egyetemes bizottmánya f. évi szeptember 25—26-ik napjain, Debrecenben tartott ülésének 8-ik szám alatti javaslatában, nemcsak az egyházra, de az azzal lényeges és törvényes egybeköttetésben álló iskolákra nézve is, a törvényes önkormányzati jogokba való teljes visszahelyezkedést, egyik legfőbb s mulaszt-hatatlan teendőnek tartván, — ehhez képest indítványba hozza, hogy az egyházkerületek, a kebelökben levő minden iskolákat, az 1791. XXVI. törvénycikk 5-ik §-a értelmében vegyék kormányzásuk alá, s ezeknek mind kül-, mind bel-dolgait, mind anyagi, mind szellemi tekintetben, tartsák felügyeletök s illetőleg ellenőrzésök alatt s általában önnön kebelökben, semmi oly iskolát ne tőrjenek el, mely az egyházon kívül álló, bármely más hatóság direkt befolyásától független, sértetlen maradván mindezek mellett, hazánk törvényes fejedelmének, a Superintendia útján gyakorlandó legfőbb felügyeleti joga :

Egyházkerületi gyűlésünk az egyetemes Bizottmánynak, az iskolákra vonatkozó ezen javaslatát mind elvére, mind tartalmára nézve ezennel elfogadván, sőt, mint általa nemcsak évekkel ezelőtt kimondottat, de már tetteleg gyakorlatba is hozottat, csak megújítván: ezennel ismételve nyilvánítja azon változatlan határozatát, miszerint minden kebelében levő iskolákat, amelyek ép oly nyilvánosak és törvényesek, mint amily nyilvános és törvényes, örök érvényű törvények által biztosított egyházi szabadságunk, egyedül az egyházi törvényes hatóságok törvényhozása, kormányzása és igazságszolgáltatása alatt állóknak, és állhatóknak nyilvánít; ugyanazért minden egyes gyülekezeteket, egyházmegyéket, alapítókat és pártfogókat, ezennel arra utasít és kötelez, hogy a körükben és hatóságuk alatt levő iskolákat, az egyházon kívül álló bármely hatalomnak törvényhozási és rendelkezési befolyása alól teljesen felszabadítván, azokat minden tekintetben az egyház törvényes hatóságainak rendelkezése alá helyezzék; ezen törvényes és autonómicus intézkedések által semmiképen nem szenvedvén sérelmet egyházkerületünk meggyőződése szerint s hazánk törvé-

nyes Fejedelmének a dolgok természete s a múlt idők törvény gyakorlata szerint kerültek útján gyakorolható legfőbb felügyeleti joga.

Imre, így hangzik az a k k o r i idők iskola-politikáját megszabó egyházkerületi határozat. Történelmi levegő árad belőle felénk. Világosság a célkitűzésben, öntudatosság és erély a megvalósításban. „Az egyházon kívül álló hatalommal” az iskolák megtarthatásáért a harcot felvevő kemény gerincű férfiak megnyilatkozása.

És a m a i idők iskolapolitikája? Hadd hallgassam el itt keserű érzéssel, a mi a szívemen fekszik. Súlyos szavakat kellene használnom. S ez felesleges is volna, mert hiszen, sajnos, úgyis mindnyájan érezzük, kik iskoláink megtarthatásáért küzdünk, hogy mennyire, ki vagyunk szolgáltatva amaz „egyházon kívül álló hatalomnak” s mennyire magunkra vagyunk hagyatva olyan alapvető fontosságú iskolaügyi kérdésekben, amelyekben az egyházi főhatóságnak döntő súllyal, imponáló erővel meg kellene nyilatkoznia.

Ha továbbra is ezeket az utakat járjuk, akkor a mindenben meghajló szolgálkúság, terv és tanácsnélküliség „a mindenestől az egyház testéhez tartozó” iskoláknak csöndes, de biztos elsorvadását és feladását fogja eredményezni. Mely tényezők fogják ezért a történelem előtt viselni a felelősséget? Talán csak nem azok a szegény kis vidéki lelkészek, akikről mostanában annyira divatban van (hivatalos vezető férfiak részéről is) lekicsinylőleg nyilatkozni?

1860-iki egyházkerületi közgyűlés emléke. ragadj meg bennünket, hogy a te szellemedben, a te tagjaid hűségével, bátorságával és energiájával cselekedhessünk!

Berettyóújfalu, 1924 november 25.

Dr. Hajdu Gyula,
református lelkész.

Közelet

Kivonat

a pocsaji református egyház presbyteriumának 1924 november hó 30-án tartott gyűlése jegyzőkönyvéből.

83. szám. Elnök ismerteti a m. kir. VKM-nek 1924. évi 95,000—IX. sz. körrendeletét, a nem állami tanszemélyzet országos nyugdíjintézetét szabályozó 7001—1924. évi M. E. sz. kormányrendelet tárgyában:

Presbiterium tudatában van megcsonkított országunk szomorú gazdasági helyzetének s megérti a m. kir. kormány azon felelősségteljes munkáját, amelyet országunk talpraállítása érdekében kifejt. Mindamellét megütközéssel veszi a szóban levő miniszteri rendeletet, mert

amellét, hogy költségvetésén kívüli súlyos terhet ró az egyházra a 73,000—1924. sz. VKM. rendelettel, immár másodízben, alkotmányjogi sérelmet is foglal magában.

Presbiterium ezzel kapcsolatban szó nélkül nem tud elmenni azon tény mellett, hogy egy idő óta református egyházunk valóságos helyzetének nem ismerése, vagy félreismerése folytán egymás után érik olyan intézkedések, amelyekben egyházunk jogos igényei elől tervszerű mellőzés látszatával kitérnek, sőt rovására a majdnem elviselhetetlen terheket még súlyosabbá teszik.

Nem hallgathatja azt sem, hogy ezen kormányintézkedések nem egyházi felettes hatóságaink útján történnek, holott egyházi törvényeink világosan kimondják, hogy ezek csak felhívásukra, vagy utasításukra foganatosíthatók. Ezeknek a figyelembe vételével, de legfőbb mértékben egyházunk teherbíró képességeire tekintettel, véghatározatilag kimondja, hogy a szóban levő miniszteri rendelkezésnek nem tesz, mert nem tehet eleget.

Miről egyházkerületünk püspöki hivatalát s egyházmegyénk esperesi hivatalát jegyzőkönyvi kivonatban értesíteni rendeli el.

A kivonat hitelül

Ördög Lajos,
lelkész-cinök.

Fényes Jenő,
jegyző.

É. Nagy Imre,
egyház gondnok.

Irodalom

Az új énekeskönyv ismertetése.

(Folytatás és vége.)

IV. Adatok néhány énekünk szerzőségére és keletkezési idejére nézve.

Ez alkalommal néhány ismertebb énekünk történeti hátterét óhajtanók vizsgálni. Mindegyik előtt azt említjük meg, hogy Bach S. (1685—1750.) az általa feldolgozott 371 korál közt az új énekeskönyvünkben előforduló dallamokból a következő tizenegyet, mint már általa is ismerteket veszi be és dolgozza fel: Mint a szép híves... 8-féleképen; Uram a töredeimes... 9-féleképen; Szívünk vígsággal... 5-féleképen; Mennybéli felséges...; Urnak szolgálói...; Oh felséges Ur...; Az Istenhez az én szómat...; Mire bánkódom...; Az Ur énnékem...; Erős vár...; A gonosztevőnek dolgán... dallamok tehát mind Bach előtt keletkeztek és jelentek meg különböző gyűjteményekben. Még pedig: Uram a töredelmes...: Hasler J. L. 1601. Mint a szép híves... Francia zsoldárok, Crespin, Genf 1551. Szívünk vígsággal...: Freudenspiegel, 1559. Mennybéli felséges...: Schumann Val. 1539. Urnak szolgálói... Francia zsoldárok,

Crespin, Genf 1542. Oh felséges Úr...: u. ott. Az Istenhez az én szómat...: Bourgeoys, Lyon, 1547. Nagyszerű történelmi múlt (és hisszük: jövő!) áll ez ihletett dallamok háta mögött, amelyek közül, amint láttuk, a legfiatalabb is elmúlt 300 éves! — A 23. zsolt.: (Az Úr énném...) 4. sorának 2., 3., 4-ik ütemeinek éneklésére nézve a nagy közönség sokhelyen bizonytalanságban leledzett, a nagy- és kis másod hangközöket össze-vissza cserélve s ezáltal sokszor kínos disszonanciát idézve elő. Az új énekeskönyv itt *nagy másodok* alkalmazásával segít. Mint kuriózumot említjük meg, hogy Bachnál ezen helyeken *kis másodok* fordulnak elő mindenütt.

Végül talán nem lesz érdektelen, ha új énekeskönyvünket más, ilyenmű irodalmi termékekkel hasonlítjuk össze!

1. Zsaskovszky-féle magyar r. kath. énekeskönyv. *Négy szólamú*. Dallamainak száma 188, tizzel több, mint a mienk. Előfordul benne pl. a „Salve Caput cruentatum“ „Uram a töredelmes“ dallamára; szövege Sz. Bernáttól. Bach is felhasználja a Máté passzióban: „Oh szent fő vérző sebbel“. Megvan továbbá a „Nagy Isten Téged imád“ dallama is, más szöveggel.

2. Bázeli evang. énekeskönyv. Kiemelendő bőséges, a szerzők életidejét is magában foglaló tartalom-jegyzéke. 112 dallamot tartalmaz, hasonlóképpen 4 szólamra letéve.

3. Holland református énekeskönyv. 150 zsolt. dallamot és 13 egyéb éneket tartalmaz: énekei egy szólamúak, alt kulcsban. Itt tehát minden zsoltár önálló dallammal bír.

4. Hallelujah. Szerkesztője dr. Kováts Lajos, a hangjegy kéziratok nagy részét Árokháty Béla nézte át. Fontosnak tartom többek között abból a szempontból, hogy a magyarosságra való törekvés határozottan kidomborodik benne. „Mindent megtettünk arra nézve, hogy az énekek szövegei magyarosak és mérték dolgában a dallamhoz alkalmazkodók legyenek“.

5. Church Hymnary, az angolok nagyszerű énekeskönyve. 675 éneket és u. a. dallamot foglal magában. Kimerítő tartalomjegyzékkel van ellátva, amely feltünteti az énekek keletkezési idejét, szerzők életkorát. Az énekek 66-féle alkalom szerint vannak csoportosítva, 4 szólamúak. Legtöbb az egyenlő ritmusú, de vannak szép számmal váltakozó ritmusú, negyed, nyolcad értékekben mozgó dallamok is, — melyek énekléséhez természetesen lelki felkészültség és magasabb zenei műveltség szükséges. A könyv zenei részének szerkesztője Stainer, zenei doktor, egyetemi tanár.

Énekeskönyvünknek ezen rövid és fogatékos ismertetése után legyen szabad egy indítványnyal előállnom. Bach Sebestyén gyönyörű koráljainak lefordítása és közönségünkkel való megismertetése elsősorban lelki életünk, de nagyon szerény zenekulturánknak is igazi nyere-

sége lenne! Mutatóul leközlök három korált a Máté passzió, magyar fordítása szerint; valamennyinek dallama: Uram a töredelmes...

1. Erkenne mich, mein Hüter.

Ah, ismerj meg, jó Pásztor és nyájadba fogadj, Mint minden jó forrása itt minden jót Te adj! Tetőled nyertem mindig jó ételt, hűs italt, Szent szellemed sugallá az édes égi dalt. —

2. O Haupt voll Blut und Wunden.

Oh szent fő vérző sebbel, Mily gúny e koszorú, A szűrő tövisekkel, Mily fájdalom, mily bú. Oh szent fő, mint ragyogtál, Mint áradt Rólad [fény,

Most kintől elsápadtál, Búsan köszöntlek én. —

3. Wenn ich einmal soll scheiden.

Ha majdan üt az óra, Nézz hű szolgád felé! Ha térek nyugovóra, Vezess az Úr elé. A szív ha elhal bennem, Könnyítsd meghalálom, Kezedbe teszem lelkem, Nyugton megtalálom. —

Nagy László,
kisujszálási hitokt. lelkész.

Különfélék

Dr. Victor Jánost, a MEKDSz. kiváló vezető munkását, aki theol. m. tanár és bölcsészeti doktor, a budapesti theol. akadémiára rendes tanáruul választották. Az Úr legyen vele továbbra is!

Németh István püspök porréseit nov. 10-én helyezték végső nyugalomra Komáromban.

Bánhorváton október 31-én, a templomkertben Kálvinnak szobrot állítottak.

Hajdúnánáson, ahol elenyészően csekély a róm. katolikusok száma s az is tisztviselő és napszámos, másfél waggon búza értékű anyagot gyűjtöttek az iskolaépítéshez. Követendő példa.

Tamásváralján nov. 2-án volt ünnepélyes harangavatás Bede László máramarosszigeti. Visky Ferenc egri és Bodnár Béla helybeli lelkipásztor közreműködésével.

A hajdúszoboszlói egyház nov. 2-án iktatta be új lelkipásztort, Bélteky Lajost. Ad multos annos.

A debrecni egyház nov. 26-án városi missziói lelkészi állást szervezett s arra Nagy Istvánt, a diakonisszaképző lelkészét választotta meg.

Az elszakadt bihari egyházmegye Biró Ferenc örvendi lelkipásztort választotta meg esperesnek. Vivat.

Kabáról. Jól sikerült műsoros estélyt rendeztek november 9-én a kabai református tanítók. A szereplőket adta a „Hetek“ társasága. Az est fénypontja Rákos István szövetségi el-

nők mindenkit magával ragadott megnyitója volt. Barabás Samu lelkész, nemzetgyűlési képviselő záróbeszéde, Ormós, Ráthonyi, Piribauer, Jámbor, Varga Lajos és Varga Béla tanítók élvezetes száma, Törös Károly szellemes konferálása a Debrecenben létesítendő Tanítók Házára 5.735.000 koronát, testnevelési célra 637.000 koronát eredményezett. Két héttel később, november 23-án, ugyancsak a kabai református tanítók rendezte bájos gyermek műkedvelő előadás szegény iskolás gyermekek ruhájára 4.327.000 koronát, testnevelési célra 480.000 koronát juttatott.

Lapunk hirdetési számlája november hóról
44. számtól 48-ig bezárólag. 44. szám. Tiszabecs 40.700 K, Tiszadob nevelői állás 20.700 K. 45. sz. Nyirbogdány 5700 K. 46. szám. Kölese 5700 K, Garbolez 30.700 K, Pátroha 30.700 K, Mezőtúr 25.700 K, Kék 5700 K. 47. szám. Olesva 35.700 K, Tizacsése 25.700 K, Hajduszoboszló 25.700 K, Körö-szegapáti 40.700 K. 48. szám. Felsőjózsa 20.700 K, Törökszentmiklós 42.700 K. Tisztelettel kérjük az itt közölt hirdetési díjak sürgős befizetését. Az előző hónapokról még mindig sok hátralék áll fenn, ezeknek is kérjük a beküldését. A kiadóhivatal.

Debreceni református tanítóképzőintézet
növendékek vidéken. November 15. és 16. napjain igazgató, dr. Ecsedi István és Bodnár Lajos tanárok vezetése alatt *Derecskére* rándultak ki a képezdészek, hogy a háború folytán válságos helyzetbe került segítő-egyesületük javára hangversenyt rendezzenek. A növendékek Vadon Béla lelkész páratlan buzgólkodása folytán az egyház vendégei voltak, ami tekintve, hogy 50 tanuló másfélnapi ellátásáról volt szó, nagyon sokat jelent. A növendékek 15-én este a vallásos estélyen, 16-án d. e. 10 órakor a templomi istentiszteleten énekkarukkal résztvettek. Mindkét alkalommal dr. Veress István igazgató beszélt s ugyancsak ő tartotta este 6 órakor a gazdakörben, 8 órakor a kaszinóban a hangversenyt a megnyitó beszédet. Ugyanazon programmal folyt le *Nagylétán* nov. 22. és 23. napjain a képezdészek kirándulása. Vasárnap d. e. az istentiszteleten vettek részt, este pedig két helyen rendeztek hangversenyt, amely előtt a nagylétai intelligens közönség az óvodában közös vacsorát rendezett az ifjaknak Radó József lelkész buzgólkodása folytán, aki, valamint dr. Miskolczy Hugó főszolgabíró lendületes szavakban éltették a kiránduló ifjúságot. A minden ízében sikerült nagylétai kirándulás rendezésében hathatósan közreműködött Klotz Lajos főjegyző és Szilágyi István kántor. A két kirándulás 10 millió hatszázezer koronát jövedelmezett az ifjúsági segélyegyesületnek.

Bibliai tömbnaptár. A „Magyar Keresztyének Naptára” az 1925. évre, leszakító falinaptár alakjában jelent meg. Szép, színes, képes hátlapjára egy tömb van erősítve, mely az év minden napjára külön-külön lapon bibliamagyarazatot és rövid elbeszélést, vagy hasonlatot,

esetleg éneket tartalmaz. A naptár munkatársai közt Ravasz László dr. és Raffay Sándor dr. püspökökkel élükön, református és evang. lelkészek hosszú sorát találjuk. A naptár bolti ára 28.000 korona, viszonteladóknak 25% kedvezmény, a portó ezenkívül. Megrendelhető a Magyar Keresztyének Naptára kiadóhivatalában (Budapest, VIII., Gyulay Pál-u. 9.). Mint-hogy a naponkénti magános és családi bibliaolvasásnak legügyesebb, leghasznosabb előmozdítója, terjesszük buzgón. Szép kiállításánál fogva karácsonyi ajándéknak is igen alkalmas.

Gyűjtés a sziriai árvák számára. A Vasárnapi Iskolai Világszövetség Előázsiában, ezen a fontos missziói területen, ahol a keresztyén-ség évszázados veszteségeit győzelemre kell fordítani a mohamedám vallás felett, több protestáns árvaházat tart fenn. Ezeknek árvái javára a Világszövetség az egész föld kerekességén gyűjtést rendez f. év december 7-én (vasárnap). — Ezen a napon világszerte sok vasárnapi iskolai növendék családjában a rendesnél szerényebb vasárnapi ebédet fognak elkölteni, hogy az így megtakarított összeget a jelzett célra felajánlják. Akik hasonló, vagy más módon hazánkban is hozzá akarnak járulni ehhez a gyűjtéshez, küldjék be adományukat a Vasárnapi Iskolai Szövetség címére: Budapest, VIII. Fhg. Sándor-u. 28.

Menekülteknek adó, házbér, telekkönyvi, iskolaügyi, törvényszéki, egyházi és minden közletről érdeklő kérdésben felvilágosítást ad és bő tájékoztatást nyújt a Magyarság Évkönyve. Az előfizetők a hatalmas kötetet ingyen kapják. Akinem előfizetője a lapnak megismerés végett két hétig ingyen kap mutatószámot, ha címét beküldi a kiadóhivatalba. Budapest, VII., Miksa-utca 8.

Pályázat.

A nyiregyházi református presbiterium pályázatot hirdet állami hitoktatói állásra a megszabott állami fizetés mellett. Pályázati határidő 1924. december 16. Az állást 1925. jan. 1-én okvetlenül el kell foglalni. Lakást a presbiterium nem biztosít. Nyiregyháza, 1924. nov. 28.

Református lelkész hlvatal.

Pályázat.

A mezőhegyesi református egyháznak s. lelkészre van szüksége.

Javadalom: 1. Kézpénz: a gazdasági gya-kornokok havi díja: havi 70 arany korona; 2. külön a vallástaniért évi 600 kiló szemes tengeri, beosztva a tanítási 10 óra, havi 60 kiló; 3. a hat téli hónapra fűtésre havi 1 köbméter hasábfá; 4. élelmezés a lelkésznel, vagy havi 8 arany koronáért és az élelmezésre a ménésbirtoktól adott külön naturálékért a Casinóban; 5. bútorozott szoba. Mindezek a

ménésbirtoktól; a készpénz havonként előre, a kukorica utólag fizetve, 6. Esetleg államsegély is.

Kötelesség: a ménésintézeti iskolákban vallásitanítás; lelkésznek az egyházi szolgálatban, — a belmissziói munkában is — segédkezés.

Állás azonnal elfoglalandó. Csak nőtlenek pályázhatnak.

Pályázati kérvények (válaszbélyeg mellékelendő) a református lelkészhez küldendők.

Mezőhegyes, 1924 dec. hó.

Szabó Béla,
református lelkész.

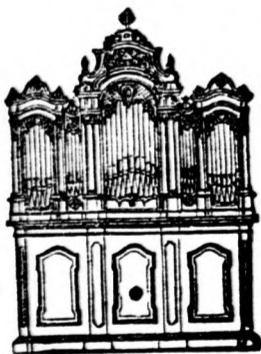
Megjelent a Keresztyén Család Képes Naptára

Református naptár. — Tartalma igen bő, változatos, értékes, 32 kép díszíti. — Címlapját **Marton Lajos** festőművész rajzolta. — A szép, nagy naptár ára 15,000 kor. — Terjesztőknek 10 példnyon felül 25%, 50 példnyon felül 30%, 100 példnyon felül 33 $\frac{1}{3}$ % kedvezmény. Megrendelhető:

A Keresztyén Család kiadóhivatalánál
Tahitótfalu, Pestmegeye. 2—5

FITTLER SÁNDOR

orgona-, orgonasíp- és harmónium készítő vállalata
PESTERZSÉBET, Erzsébet-u. 23.

Készít elsőrangú modern gépezetes és légnymású, tartós, nemeshangú

új orgonákat

művészi kivitelben.

Hadicélokra elrekvirált és egyéb

orgonasípok

speciális készítése és szállítás.

Vállalja régi orgonák légnymású rendszerre való átalakítását, kibővítését, javítását, tisztítását és szakszerű újra hangolását, valamint

orgonák évi jókarban tartását.

Villamos fűjtató berendezések készítése.

Szívó és nyomó rendszerű harmonikumok készítése, javítása és hangolása. — Minden munkáért jótállást vállalok. — Felvilágosítással, tervszelvényekkel és költségvetéssel készséggel szolgálok — Munkám szakszerű végzését és pontosságát több egyház ajánlólevelével tudom igazolni.

ALAPÍTTATOTT 1910-BEN

Debrecen sz. kir. város és a Tiszántúli református egyházkerület könyvnyomdává vállalata.

Debrecen sz. kir. város
és a Tiszántúli református egyházkerület

„MÉLIUSZ“

könyvkereskedése, könyvkiadóhivatala, zenemű-,
papír- és írószerkereskedése

Debrecen, Ferenc József-út 26.

1924 november hóra a zsolttár árak a következők:

4° quartalak, nagybetűs zsolttár

papirkötésben	K	110,000
félvászon kötésben.	K	115,500
egészvászon kötésben	K	140,800

8° oktáv alakú zsolttár

papirkötésben	K	57,200
félvászon kötésben.	K	62,700
egészvászon kötésben	K	72,600

16° iskolai kiadású zsolttár

papirkötésben	K	41,800
félvászon kötésben.	K	46,200
egészvászon kötésben	K	58,300

32° legkisebb zsolttár

papirkötésben	K	30,800
félvászon kötésben.	K	36,300
egészvászon kötésben	K	40,700

Ezen árakból egyes példányoknál 10%, egyfelől 50 példány rendelésnél 25% engedményt adunk.

Megjegyezzük kívánjuk, hogy ezen árak csak novemberben vannak érvényben és az esetben, ha az Országos Pénzügyi Tanács a földadó lerovására újabb és magasabb bűza árat állapít meg, úgy az itt közölt árak is emelkedni fognak.

Most jelent meg! Új halottaskönyv!

Tisztelettel közöljük, hogy kiadásunkban a Zsinat által kötelező használatra elrendelt

Temetési énekek

a magyar reformátusok használatára

a zsinat által megállapított szövegekkel és dallamokkal megjelent és ezáltal a régi halottaskönyv a használatból kivonatott. Az új temetési énekek ára kemény papirkötésben 6000 kor. Félvászonkötésben 8000 kor. Továbbá a

Temetési énekek

a magyar hívek, énekvezérek, iskolák és dalos-egyesületek használatára, a Zsinat által megállapított szövegekkel, vegyeskarra (orgona, harmonium, zongora) és férfikarra.

Ára kemény papirkötésben 12,000 korona, félvászonkötésben 14,000 korona. Iskoláknak és az igen tisztelt Tanító uraknak 10% engedmény.

Azok a könyvek,

amelyek nem egyházkerületi kiadványok, szintén kaphatók, úgy hogy

minden iskolát teljesen el tudunk látni könyv- és írószerrel!